

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na $\frac{1}{2}$ strani 200 K, na $\frac{1}{4}$ strani 100 K, na $\frac{1}{8}$ strani 50 K in na $\frac{1}{16}$ strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — Kakšno seme je uporabljati za setev? — Fizikalni, kemični in biološki vplivi na zemljo. — Sirilo za mleko. — Zatiranje poljske miši! — Izvrševanje paše in pašnih pravic v gozdih na Kranjskem. — Vprašanja in odgovori. — Raznoterosti. — Uradne vesti. — Ponudniki in kupci plemenske živine. — **Konjerejec:** Napenjanje v žledcu pri konjih. — Nasveti pri konjskih kupcijah. — Osat, dobra krma za konje. — Deset zapovedi o vzgoji žrebet v prvem letu. — Beseda o bodočnosti pingavske ali noriške konjske pasme. — Ravnanje s plemenskimi kobilami. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — **Inserati.** Družbene vesti.

Oddaja žveplove moke za zatiranje grozdne plesnobe.

Slovenski kmetijski družbi se je končno vendarle posrečilo kupiti v Trstu veliko množino najfinejše žveplove moke, rafinirane in ventilirane. To je že tretja sklenjena kupčija, bi bo morda sedaj vendarle držala. Prodajalec je obljubil z odpošiljativjo takoj pričeti. Družba mora plačati kupljeno žveplovo moko v cekinih po 20 frankov, ki stanejo po 140 K. Žveplova moka se bo oddajala vinogradnikom

kilogram po 6 K

samo v celih vrečah po 50 kg, brutto za netto, iz skladišča v Ljubljani ter prosimo vinogradnike, da jo po možnosti skupno naročajo potom družbenih podružnic, zadrug, županstev itd. *Denar za naročila je naprej pošiljati.* Žveplo se odpošilja na odgovornost naročnika. Doslej došla naročila se takoj zvrše, ko dojde blago v Ljubljano. **Naročitve na žveplo je brez odloga prijaviti**, drugače družba preostalo prav kmalu naprej proda na Hrvaško, v Slavonijo, v Banat, v Bačko in v Srbijo, ker ji nobena zaloga ne sme preostati, kajti drugo leto bo žveplova moka gotovo za polovico cenejša in v skladišču ležeča izgubi potrebno finost za žveplanje trt.

* * *

Razdelitev modre galice.

Oddaja modre galice podružnicam in drugim razdeljevalnicam se vrši po onem redu, po katerem so se se priglasile in vplačale določeno ceno. Z ozirom na predugačene razmere glede voznine po železnici in zaračunanje zabojev in sodov, kakortudi drugih stroškov, je bila družba primorana določiti ceno modre galice razdeljevalnicam višje, nego je bilo prvotno razglašeno. Slovenska kmetijska družba je določila torej *oddajno ceno*

za kg modre galice na K 6-50

pri skupnih pošiljativah, in na 7 K za kg pri manjših pošiljativah posameznikom. V to ceno je vračunjena tudi železniška voznina iz tvornice do prejemne železniške postaje, ki jo v vsakem slučaju plača pri skupnih

naročitvah kmetijska družba, dočim morajo posamezni naročniki, ki dobe modro galico iz skladišča v Ljubljani, plačati prevozne stroške po železnici iz Ljubljane do svoje postaje sami. *Kmetijska družba povrne tudi vrednost med železniško vožnjo pokradene modre galice, toda le v tem slučaju, če se z uradno listino postaje-načelnštva spriča, da je bila galica res na železnici ukradena.* Za pošiljatve po železnici posameznikom pa družba ni odgovorna za ukradeno galico, ker se pošilja na njih nevarnost.

Skupni naročniki bodo torej dobili od družbe modro galico po K 650 za kg, postavljeno na njih zadnjo pristojno železniško postajo in *razdeljevalci naj jo posameznim vinogradnikom oddajajo po toliko zvišani ceni, da krijejo svoje stroške za razkladanje, odvoz s kolodvora, za stroške pri razdeljevanju in morebitno škodo pri zatehtanju.* Po dosedanjih izkušnjah in z ozirom na današnje razmere utegnejo ti stroški znašati pri kilogramu največ 30 do 50 vinarjev, ter družba razdeljevalce nujno prosi, paziti, da se ti stroški vinogradnikom ne zaračunijo v pretirani višini.

Slovenska kmetijska družba.

Kakšno seme je uporabljati za setev?

V sedANJI dobi se veliko govori o izboljšanju živinoreje v naših deželah, pozablja pa se pri tem na eno izmed najvažnejših panog kmetijstva, t. j. poljedelstvo ali pridelovanje raznih kmetijskih rastlin, od katerih je v prvi vrsti odvisna vzreja in reja naših domačih živali.

Pridelek dobrih kmetijskih rastlin pa ni odvisen, kakor se splošno domneva, le od gnojenja in obdelovanja zemlje, temveč v veliki meri tudi od semena, ki se ga porablja pri setvi. Naši kmetovalci še vedno izbirajo za seme slabo setveno blago in, ko jim to slabo skali, iščejo vzroka nezadostnega uspevanja v neugodnem vremenu ali pa v slabi zemlji, nikakor pa ne uvidevajo svoje lastne krivde. Kakor je pri živinoreji le od dobrih plemenjakov in plemenic odvisno dobro in zdravo potomstvo, tako je tudi v poljedelstvu odvisen od dobrega semena razvoj naših kmetijskih rastlin in pridelek sadu.

Preden dospemo do zaključka, kakšno seme je uporabljati za setev, oglejmo si seme samo in dalje pogoj kakortudi pojave pri kalenju.

Vsako seme je živo telo ali organizem, ki kot tako diha in uporablja v to svrhu snovi, ki so v njem nakopičene. V semenu se nahaja nadalje kal (embryo), iz katerega se pri kalenju semena razvije kalič. Kalič vsajenega semena se preživlja iz semena le toliko časa, dokler ne razvije korenin in ne prodere plasti zemlje, da ga potem obsijejo blagodejni solnčni žarki. Solnčni žarki namreč povzročajo, da se v nežnih listih tvorijo potem zelena klorofilova zrna, ki omogočujejo rastlini, da tvori iz ogljikovega dvokisa, ki ga dobiva iz zraka skozi male listne odprtine, skrob ali štirko. S pomočjo svojih korenin izčrpava potem rastlina iz zemlje neorganske hranilne snovi, t. j. dušik, kalij, fosfor in druge, ter tvori skupno s skrobom svoje rastlinsko telo.

Vsajeno seme skali le v tem slučaju, če ima zemlja zadostno vlage, primerne toplote in dovolj zraka, ki mu omogočuje dihanje in s tem življenje. Svoj kalič požene rastlina na površje le tedaj, če ima seme dovolj hranilnih snovi, ki ga prehranijo, dokler ne zagleda solnčnih žarkov, ki ga usposobijo za samostojno življenje.

Če se vsadi slabo, lahko ali celo zlomljeno seme, ki ima le malo hranilnih snovi, potem včasih seme res požene, vendar pa, ker ne obsega zadostne hrane za kalič, ta navadno že v zemlji izumrje in segnije. Omeniti je nadalje, da izgubi seme svojo kalivost že tekom

par let, kajti z izdihavanjem se izločujejo iz njega nakopičene snovi, in sicer v obliki plina: ogljikovega dvokisa in vodne pare; pozneje primanjkuje vsled tega kaliču skroba, kateremu je namenjen kot prva hrana. Iz tega sledi, da mora biti setveno blago čisto in zdravo ter je upoštevati sledeče:

Od semena istovrstne rastline je odstraniti tuja semena, zlasti škodljivi plevel, nadalje pa vse druge primesi, kakor kamenje, pesek in razne smeti. Setvena semena morajo biti kaliva in ne, kakor se večkrat zgodi, da na polju izkali le polovica vsejanega semena. Vsejano seme mora vzkaliti tekom par dni, in sicer se mora to vršiti enakomerno, kajti nepravilno kalenje povzroča neenakomerno cvetenje rastlin in nepravilno dozorevanje sadu. To seveda ne otežuje le dela, temveč zmanjšuje tudi kakovost pridelanega sadu.

Za setev je izbirati nadalje le težka semena. Težja semena ne določuje vselej njegova velikost, kajti velika semena so večkrat tudi v sredini prazna, temveč kot najboljše sredstvo je vsekakor težja enega hektolitra semena. Srednja težja enega hektolitra pšenice je 73 do 75 kg, ječmena 70 kg, rži 73 kg, in ovs 39—55 kg. Čimvečja je težja enega hektolitra semena, tem boljše je seme.

Če se za seme izbira tekom let le najboljše blago, potem lahko pričakujemo, če so seveda tudi drugi življenski pogoji ugodni, da bo pridelek zadovoljiv, kajti lastnosti staršev se tudi pri rastlinah podedujejo.

Iz težkega in zdravega semena, ki lahko dobro preživlja svoj kalič, se razvije takoj mogočna rastlina z zdravim stebлом in listjem ter z močnimi in vsestransko razvitimi koreninami. Taka rastlina potem lažje klubuje nepričakovanim spomladanskim mrazom, letni suši in raznim živalskim kakortudi rastlinskim škodljivcem.

Ker so na semenih žit, zlasti pšenice, škodljivi trosi, ki v zemlji skale in okužijo pozneje razvijajoče rastline, zato je semena pred setvijo razkužiti z razkuževalnimi sredstvi, (in sicer se tozadevno porablja formalin, modra galica in „Uspulun“). Glej Gospodarsko navodilo št. 57, ki se dobi pri naši družbi za 20 vinarjev.

Setveno blago mora imeti nadalje lepo barvo in biti brez duha. Duh po zatohlosti ali celo po plesnobi dobe semena, ki so shranjena v neprezačeni shrambi.

Iz navedenega sledi, da je za setev izbirati zdravo, lepo, čisto in težko setveno blago, ker edino od takega lahko pričakujemo, da dobimo obilo pridelka.

Inž. Tavčar.

Fizikalni, kemični in biološki vplivi na zemljo.

Čim boljše in skrbnejše je obdelana zemlja, tem večji je donos pridelkov. Znano je, da rasejo rastline v dobro obdelani zemlji veliko bujnejše, nego v slabo zrahljani. Iz tega pa izvajamo, da je pridelek zemlje odvisen od fizikalnega (zrahljanje), kemičnega (razkrajanje) in biološkega (načrt o življenju) stanja zemlje, katerih pomen in učinek hočemo nakratko opisati.

Kaj dosežemo z oranjem, brananjem, okopavanjem in drugimi sličnimi deli na polju? Mi izboljšujemo *fizikalno stanje zemlje*. Če opazujemo poleti dve njivi, izmed katerih je ena zorana, druga pa v celini, vidimo, da ohrani zorana njiva veliko dlje mokroto, kakor nezorana. Vzrok temu je, da se pri obdelovanju zemlje razrušijo lasnice, ki si jih predstavljamo kot zelo tanke cevi, po katerih leze voda na površino zemlje in s katerimi je ta vsa preprežena. Čim tanjše so lasnice, tem višje stoji v njih voda; to pa povzroča hitro izhlapevanje zemeljske vlage. Pri nezorani njivi so torej te lasnice nedotaknjene in v njih stoji voda visoko in hitro izhlapeva. Nasprotno pa je pri zorani njivi, kjer so lasnice razrušene. V takih njivah pade talna voda nižje in v poletju ohrani taka zemlja vlago dlje časa nego celina.

Omenjena obdelava polja, ki razruši lasnice in rahlja zemljo, pa ne ohrani zemlji samo vodo, ampak olajšuje tudi dostop zraku, gorkoti in padavinam, in stem izboljšuje *kemično (razkrajevalno) stanje zemlje*. S padavinami obogati zemlja v prvi vrsti na kisiku, dušiku in ogljikovi kislini, ki s pomočjo gorkote povzročajo razkrajanje v zemlji se nahajajočih hranilnih snovi. Razne težko raztopljive soli, ki so za rastline v taki obliki nesprejemljive, se pod vplivom vode in v njej raztopljive ogljikove kisline, pretvorijo v lahko raztopljive spojine, ki jih v tej obliki lahko vsrkajo korenine in tvorijo rastlinam važno hrano. Na drugi strani se pa veže kisik s škodljivimi dvokisnimi spojinami in tvori neškodljive okise.

Kakor pri razkrajanju, tako je potreben kisik tudi pri trohnobi. Trohnoba je oksidna trohnoba, ki ni nič drugega, kakor počasno gorenje tvarin, ki se nahajajo v zemlji kot ostanki raznih rastlin in živali, iz katerih se razvijajo voda, ogljikova kislina in amoniak. Neposredni vzrok za to presnavljanje so *biološki (življenski) vplivi v zemlji*.

Kakor že ime pove, so povzročitelji te pretvorbe majhne živalce (bakterije), ki s svojim življenjskim procesom vstvarjajo iz dušika in amoniaka rastlinsko hrano. Bakterije se nahajajo v zemlji v bilionskih množinah. Najvažnejše izmed njih so sledeče tri vrste: one, ki vežejo dušik, druge, ki tvorijo salpetrovo spojino, in tretje, ki te slednje razkrajajo. Prve dve vrsti živijo le na zraku ter tvorijo potom takomenovane nitrifikacije salpetrovo kislino. Druga vrsta, ki ne mara zraka in je ta zanje naravnost škodljiva, razkrajajo potom denitrifikacije v zemlji se nahajajočo salpetrovo kislino. Sedaj si lahko predstavljamo, kakšnega pomena je zrahljanje zemlje. V nezrahljani zemlji, se množijo le one bakterije, ki povzročajo denitrifikacijo, torej razkrajajo za rastline tako važno hranilno snov — salpetrovo kislino. Ako se zemlji pognoji z amoniakovimi gnojili, je potemtakem samoobsebi umevno, da je odvisen učinek gnoja le od obdelave zemlje. Dobro zrahljani zemlji se dovaja zrak, stem se mno-

žijo koristni bakterije, ki tvorijo sprejemljive hranilne snovi za rastline. Iz tega je razvidno, da sta obdelava zemlje in gnojenje v najožji zvezi, tako da se pri tem storjene napake ne dajo popraviti le z dobrim gnojenjem in narobe.

Godna zemlja se pripravi le z večšo obdelavo, z dobrim prezračevanjem (zrahljevanjem) zemlje in s koristnimi bakterijami.

Vidna znamenja dobre godne zemlje, kateri so dani fizični, kemični in biološki pogoji, so sledeča:

1. Godna zemlja se napne; njena površina se poveča ter postane mehka in prožna.

2. Godna zemlja je pod vplivom razkrajanja in trohnobe temne barve s tankim zelenim prevlečkom, ki prihaja od zelenih alg. Pri godni zemlji se lahko opazi poseben zemeljski duh.

3. Godna zemlja ima srednjo mokroto in je dobro zrahljana.

4. Godna zemlja, če se jo vzame v roko, zelo rada razpade.

Vse omenjene dobre lastnosti povzročajo naštetih fizikalni, kemični in biološki vplivi na zemljo.

Ciril Prijatelj.

Sirilo za mleko.

Našim sirarnam primankuje sirila, ali kakor je v mlekarah običajen izraz, *sirišča*. V trgovinah ga ni dobiti; iz tujine se ga tudi ne dobi in ko bo pričel dohajati, bo zelo drag, ker je evropskim tvornicam *sirišča* odpadla Rusija, ki jih je pred vojno zalagala z najboljšimi telečjimi želodci. V trenutku ga s težkočo dobiš kg za 350 K.

Sirilo je kvas (ferment ali encin), ki se nahaja v želodcu mladih sesalcev v veliki meri, dokler se hranijo edino z mlekom. V manjši množini pa se dobi v vseh delih živalskega telesa in ne samo pri sesalcih, marveč tudi pri pticah, ribah, poljih, želvah itd. Tudi v nekaterih rastlinah je najdemo. Pod imenom „*sirišče*“ razumemo v sirarstvu sirilni ferment telečjega želodca — *siriščnika*, ki more zasiriti kravje mleko tako pri kisli kakor alkalični zavračbi, pridobljen v čistem v praksi porabnem, zato ne preveč koncentriranem izvlečku.

Za pridobitev *sirišča* uporabljamo navadno telečje želodce: stari domači sirarji pa so uporabljali čisto tudi želodce jagnjet, kozličev in sesajočih pujskov. V poštev pride le četrti gorenji želodec, takozvani *siriščnik* in predvsem od 3–4 tedne starih telet, ki še ne dobivajo druge hrane razen mleka. Zato cenimo v trgovini najbolj *siriščnike* srednje velikosti: majhni so od slabotnih ali celo mrtvorojenih, veliki pa od prestarih telet, ki so že uživali drugo hrano.

Siriščnik je po notranji površini preoblečen z mehko, baržuno (žametu) podobno sluznico. V njej vidimo, če jo opazujemo z drobnogledom, brezštevne, druga druge se tiščeče luknjice, z $\frac{1}{100}$ — $\frac{1}{1000}$ mm v premeru, ki se kakor cevke podaljšujejo v želodčno sluznico. To so *sirilne žlezice*, ki so napolnjene z zelo majhnimi okroglimi telesci, s *sirilnimi stanicami*, ki izločujejo ferment *sirišče*. Izločevanje se vrši v polni meri le dotlej, dokler uživa tele le polno mleko: omeji se in izostane skoraj popolnoma, ko prične dobivati ovseno juho, obloženo mleko, seno itd. Izvleči moremo ves ferment, če sveže želodce od ravnokar zaklanih telet izpiramo ali namakamo v vodi, ki smo ji pridali

10 — 20 %, soli. Nekako tem potom se pridobiva *sirilni izvleček*, tekočina, ki učinkuje z močjo 1 : 10.000 do 1 : 20.000, to je 1 kg izvlečka zasiri v $\frac{1}{2}$ uri 10.000 ali 20.000 kg mleka. Izvlečku v trgovini so vedno primešana še ohranjevalna sredstva, kakor borova kislina, glicerini, eterična olja itd., brez katerih bi se tekočina kmalu usmradila, pričela razkrajati in bi izgubila svoj sirilni učinek.

Sirišnike za promet ali za daljno ohranitev navadno sušimo. V to svrhu jih je pripraviti takole: Sirišnik zaklanega teleta izreži, primi z roko pri vratu in z drugo roko iztisni ves živež, ki se v njem nahaja. Nato ga napihni kakor mehur in zaveži dobro na obeh koncih, da sapa ne more uhajati. Odstrani nekoliko z nožem maščobo po zunanji površini mehurja, potresi vso površino s fino zmleto kuhinjsko soljo in obesi mehur na suh, zračen in ne pregorak kraj, n. pr. na podstrešje, kjer ni prepriha in kjer se počasi suši. Ponekod, kjer hranijo sirišnike le za domačo uporabo, jih tudi prekadijo v dimniku kakor suho meso, pri čemer pa je paziti, da nam morebitna previsoka toplota fermenta popolnoma ne uniči. V sirišniku ne sme zaostati nič tekočine ali vode, vsled katere bi se moglo izgubiti veliko sirilnega fermenta: tudi soli ne devajmo vanj. Če v njem zaostane živež, bo sirišnik segnil. Dobro posušen tehta okoli 60 gramov. Najboljši so želodci, če tele 12 ur pred klanjem ni zaužilo nobene hrane; v takih je zbranega največ sirišča. Rabiti jih pričnemo, ko so stari vsaj 2—3 mesece: če se jih rabi prezgodaj, često izločujejo preveč sluznat izvleček, ki se v mleku ne raztopi enakomerno in more povzročiti napake pri siru. Nad leto dni stari izgubijo nekoliko svoje moči: take spoznamo po bolj temni, skoraj temnorjavkasti barvi, medtem ko so sveži želodci svetlorumeni. Rdečkaste lise značijo, da je tele imelo drisko ali grižo: taki često povzročajo napihovanje sira. Najumestneje je, če jih hranimo redno napihnjene, tudi potem, ko so že suhi.

Iz suhih sirišnikov pripravljamo za vsakdanjo porabo potrebno sirišče na tale način: Oba konca, vhod in izhod se odrežeta, ker vsebujeta le malo sirila, zato pa veliko kvaronosnih gliv. Dvanajst ali štiriindvajset osnaženih in obrezanih želodcev položimo križema drug vrh drugega, zvijemo jih v trd zvitek (liki salami) in jih z močno vrstico krepko povežemo, ter obesimo na suh prostor v sirarni, da vlaga ne more razkrajati in slabiti sirišča. Na vsakih 100—200 l mleka vzamemo v lončeno, znotraj postekleno posodo $\frac{1}{4}$ l mlačne vode, ali pa tudi filtrirane siritkine vode, vanjo damo nekoliko soli in primerno množino od zvitka odrezanega in na primerno drobne kosce sesekanega sirišnika. V 2—3 urah se bodo delci sirišnika dovolj namočili, nakar prilijemo v posodo na vsakih 200 l mleka še $\frac{1}{4}$ l siratkinine vode (popolnoma čista siratka, potem ko smo iz nje odstranili skuto), shlajene na 30—35°C in postavimo na topel kraj, kjer ostane mirno pri toplini 35°—20°C 36 do 48 ur. V tem času se ferment izvleče in kislina dovolj razvije, nakar izvleček precedimo skozi fino sito ali skozi večkrat vkup zloženi sirni prt; gosto usedlino vržemo proč, tekočino pa porabimo za sirjenje mleka.

Sirilna moč doma pripravljenih izvlečkov je vsakokrat različna. Potrebno je zato vselej preskusiti, koliko sirišča moramo primešati mleku, da se bo strdilo v 30 minutah. V to svrhu odmerimo 5 žlic na sirilno toplino segretega mleka v sirno lopato, primešamo 1 žlico izvlečka in opazujemo z uro v roki, v koliko

sekundah bo strjenje nastopilo. Število litrov mleka množimo s številom sekund in delimo z 9.000 ali s številom žlic mleka pomnoženo s številom sekund, v katerih mora biti strjenje mleka v kotlu gotovo. N. pr. strjenje v lopati je nastopilo v 15 sekundah; v kotlu imamo 1.000 l mleka, ki naj se strdi v 30 minutah ali $30 \times 60 = 1800$ sekundah; koliko l sirilnega izvlečka je treba? Računimo $\frac{1000 \times 15}{5 \times 1800} = \frac{15.000}{9.000} = 1,66$ litra

sirišča je treba. Boljše pojasnjeno bi zvenelo takole:

1000 l mleka v kotlu $\times 15$ sekund, v katerih se je mleko v lopati strdilo da 15.000; 5 žlic mleka v lopati $\times 1800$ sekund, v katerih naj se mleko v kotlu strdi da 9.000; $15.000 : 9.000 = 1,66$ l sirilnega izvlečka moramo pridati 1000 l mleka, da se v 30 minutah zasiri. Imeli bomo seveda v raznih primerih različne številke, le računati je vedno po tem najenostavnejšem obrazcu. Izvleček je vedno še raztanjšati v vodi; navadno vzamemo 1—3 l vode na 100 l mleka, vanjo zlijemo odmerjeno množino izvlečka in potem med trajnim mešanjem prilijemo mleku v kotlu.

Ker bo pomanjkanje sirišča gotovo še nekaj let občutno in ker se more izdelovanje tekočih izvlečkov kakortudi sirišča v prahu prav lahko udomaćiti v naši domači industriji, bi prosil vse mesarje, ki bodo brali ta spis in ki koljejo mlada teleta (kozličje in jagnjeta), da posušijo vse sirišnike na zgoraj omenjeni način in sporočijo podpisanemu, če in kdaj bi jih mogli v večjem oddati. Kakor je iz popisa razvidno, je sušenje zelo enostavno; za vsak sirišnik pa je mogoče doseči sedaj precej visoko ceno.

Anton Pevc,
drž. mlekarski inštruktor za Slovenijo.

Zatirajte poljske miši!

Vsem gospodarjem je znano, kakšno škodo so v stanu napraviti poljske miši na njivah, deteljiščih in travnikih. Posebno na Gorenjskem so bili lansko leto nekateri gospodarji precej prizadeti po tej ujmi. Bati se je, da se drugo leto ta golazen ne razplodi še v mnogo večjem obsegu. Pravih, redno nastopajočih mišjih let ni; kadar pa nastopajo ti škodljivci, potem nam lahko povzročajo neizmerno škodo. Zemlja je preluknjana kakor goba in rastline leže po zemlji brez korenin; up kmetovalčev, njegov trud je uničen. Poljske miši napadajo vse poljedelske rastline; največ škode nam naredijo v jeseni na posejani ozimini in na deteljiščih. Prav dober priboljšek jim je spomladi posajen krompir in rastoče okopavine sploh.

Iz teh par vrstic vidimo, da je treba te škodljivce, ki lahko uničijo pridelke cele dežele, pokončavati takoj, kakor hitro se prikažejo posamezne živalce, kajti ta živad se neizmerno hitro množi. Odrasla, prezimela miška skoti v zgodnji spomladi, in pozneje med letom še večkrat, po 6 do 10 mladičev, od katerih že v prvem letu dobimo zopet po več gnezd. Vsakih pet tednov lahko skoti odrasla samica. Osem tednov stara miška se pa tudi že lahko oplodi, tako da dobimo od enega parčka v ugodnem letu do 200 potomcev. Imajo sicer mnogo sovražnikov med živalmi, kakor podlasce, lisice, sove, kanje ali mišarje, postovke, srake in vrane, ki prav pridno zasledujejo in uničujejo na tisoče miši, a vendar pa mora tudi človek pomagati, ako se hoče obvarovati škode. Sredstva za njih pokončavanje so kaj različna.

Mnogo miši se da uničiti že med obdelovanjem samim na polju kakortudi pri jesenski prahi in setvi. Šolarji, otroci, naj gredo za plugom na njivah, deteljiščih in travnikih, kjer jih lahko s palicami na stotine pobijejo.

Ako se jih s primernimi sredstvi uničuje že v jezeni in vzgodnji spomladi, ko jih je še malo, se jih izlaha zatre. Kako si torej pomagamo?

V nemškem kmetijskem listu (Berlin) sem čital, da gospodarji po nekaterih krajih s prav dobrim uspehom postavljajo stojala za razne ptice, iz katerih prežijo na vsako miško, ki bi si upala iz svoje luknje. V zemljo postavijo navpik dve močni prekli, kateri v višini dveh ali treh metrov zvežejo z močnejšo, do 40 cm dolgo palico, kot sedež za ptice. Na oral postavijo do pet takih sedežev, katere pa večkrat premaknejo. Dosegli so stem baje prav povoljne uspehe. Priporoča se tudi zemljišča, kjer zemlja in rastoče stoče rastline dopuščajo, povaljati s težkimi, robatimi ali zobčastimi valarji, s čimur mnogo miši v zemlji stisnemo, oziroma prebodemo.

Druga sredstva, s katerimi imamo več uspeha, so pa razni strupi, kakor strihnin, fosfor, žveplo, ogljikovokisli barit, morska čebula in glive, ki povzročajo mišji legar. Večina teh naštetih strupov sedaj ni na razpolago, ali so pa predraga. Omejiti se moramo tedaj pri zatiranju miši samo na uporabo gliv in baritnih pilul, kroglic; razentega dobimo še ponekod strihninove pripomočke in take od morske čebule.

S strihninom pripravimo zrnje na ta način, da ga z njim prepojimo in pobarvamo modro ali rdeče, da ga ne zamenjamo z drugim zrnjem. Zrnje mora vsebovati najmanj $\frac{1}{4}$ „Strihninum nitricum“; manjodstotno zastrupljeno zrnje ne učinkuje. V ta namen vzamemo oves, še boljši je ovseni riž, ki vpije večjo množino strupa. Strihninov oves doma napravljati ni umestno. Bolje ga je kupiti od zanesljivih tvrdk, lekaren. Na oral računimo povprečno $\frac{1}{2}$ do 1 kg zastrupljenega ovsa. Vsled nevarnosti zastrupljenja in da miši ne vohajo človeka, se zrnje ne sme razdeljevati z roko, temveč s pločevinastimi žlicami, ki jih v sredini malce stisnemo in pritrdimo na daljše palčice. V vsako luknjo spustimo le po par zrnec, te pa globoko, da ne pride zraven perutnina ali kaka druga koristna žival, iz katerega vzroka se tudi strihninov oves ne sme po vrhu raztrositi, ker je zelo strupen.

Razni izdelki morske čebule, kakor Ratin, Ratinin se prav težko dobe. Razdevlje se jih zmešane z zmečkanim krompirjem po luknjah na polju, in sicer v delih male žličke za kavo, zavite v čišniški papir.

Naši glavni sredstvi ostaneta pa barit in legarjeve glive. Kroglice ali kolačke, ki vsebujejo barit, izdelujejo razne tvrdke in jih oddajajo pod raznimi imeni, kakor Morbinpillen, Fuchsolpillen. Kroglice je potisniti globoko v luknje, ki se jih pa ne sme zadelati. Ti zelo otrovni izdelki zastrupijo lahko tudi koristne domače živali, predvsem perutnino in ljudi; treba je torej velike previdnosti!

Pri pravilni uporabi imamo še največ uspeha z Löfflerjevimi legarjevimi glivami. Te kulture, izdelke napravlja in prodaja postaja za varstvo rastlin (Pflanzenschutzstation) na Dunaju, II. Trunnerstr. 1, ki priloži vsaki pošiljlatvi mišjih gliv natančno navodilo o uporabi.

Oddaja jih pa v dveh oblikah: v cevkah, takozvane suhe nasade (kulture) in v litrskih steklenicah, tekoče nasade.

Za vsak oral vzamemo po eno cevko suhih nasadov, $\frac{3}{4}$ kg kruha in en liter dobro prekuhane vode. Kruh, ki se uporablja, se zreže v male kocke, lešnikove velikosti. Zrezan kruh se potem dobro posuši na peči ali na solncu, da nam ne splesni in da zamore vpiiti več tekočine. En dan pred uporabo je treba zavreti popolnoma čisto vodo, in sicer za vsako cevko po en liter. Kadar hočemo na polju nastaviti kruh, odpremo potrebno množino cevk, jih napolnimo z vodo in s čisto palčico razbrskamo gornjo plast zoličaste vsebine, pretresemo dobro z vodo napoljeno cevko in zlijemo v čisto posodo, kamor prilijemo še toliko vode, da pride na cevko en liter. Tekočino še enkrat dobro premešamo in stresemo v njo pripravljene krušne kocke, katere se naj močno napijejo tekočine, ne da bi pri tem nastal močnik. Z zajemalko vzamemo kocke vun, v ostali vodi pa namakamo kocke tako dolgo, da je vsa tekočina porabljena.

Namesto kruha, katerega nam v sedanjih razmerah često primanjkuje, vzamemo dobro zdrobljen oves in pa tekoče kulture. Steklenice s tekočo kulturo se morajo kakor pri cevkah odpreti šele tik pred uporabo, ker se nam bi vsebina lahko spridila. Pripravi se pa ta vada na isti način kakor krušna. Na oral potrebujemo približno 5 do 6 kg zdrobljenega ovsa, $\frac{1}{2}$ litra tekoče kulture in 3 do 4 litrov dobro prekuhane čiste vode. Oves naj naglo popije to tekočino; manj zdrobljen če je, manj popije in smemo takega namočiti v le razmeroma manj zredčeni glivični kulturi, ker bi drugače dobro ne učinkovala.

Kot nadomestilo za kruh in oves tupatam izjemo za pripravljanje vade z glivami se priporoča tudi zmečkani krompir. Očiščeni krompir skuhamo, odcedimo in položimo na ploščo, da izgine vsa vodna para. Nato ga olupimo in v snažni posodi zmečkanemo. Dobro je primešati k zmečkanemu krompirju še nekoliko presejanega žaganja ali pšeničnih, oziroma rženih otrobov, da ta zmes popije več tekočine. Tako pripravljen krompir pomešamo nato s tekočim nasadom in postavimo vse za nekaj ur v teman in hladen prostor. Nato zamotamo porcije v množini male žličke v papir ter položimo globoko v mišje luknje, seveda ne da bi pri tem iste zasuli. Na oral vzamemo 5 kg zmečkanega krompirja, $\frac{1}{2}$ kg žaganja ali otrobov in eno litrsko steklenico tekočega nasada.

V vsako luknjico potisnemo globoko v njò otrovanega kruha v velikosti lešnika ali namočenega ovsa v množini osti žličice ali pa porcijo krompirjeve zmesi. Nastaviti pa moramo to vabo še isti dan, ko smo si jo pripravili, sicer bi se kulture pokvarile, še preden jih stavimo v luknje. Vabo moramo pripraviti in spraviti na polje vedno v *snažnih posodah*. Ob solnčnih dnevih je lonce pokriti z mokro krpo, da varujemo glivice pred zanje škodljivim vplivom solnčnih žarkov. V deževnem vremenu ne smemo nastavljati vabe, in v toplem letnem času porabimo za to jutranje ali večerne ure, v mrazu pa čas, ko ne zmrzuje. Vsi nasadi učinkujejo le omejeno dobo in jih moramo torej porabiti tekom 14 dni, ko smo jih prejeli. Cevke in steklenice smemo odpreti le tik pred uporabo, in se mora takoj porabiti vsa vsebina. Do uporabe se morajo nasadi shraniti zaprte v temnem prostoru, na hladnem, pa ne na mrzlem.

Po končanem delu izmijemo ali operemo porabljeno posodo, katero potem lahko zopet porabimo v druge svrhe, ne da bi se morali bati zastrupljenja. Ravnanje z mišjimi glivicami za človeka vobče ni nevarno; vendar se pa priporoča, da se med delom ne nosi rok k ustom, ne je in ne puši. Po delu je zelo umestno temeljito umivanje rok in obraza z milom in z gorko vodo. Za divjačino in drugo domačo žival ta vaba ni škodljiva.

Kakršnekoli sredstva se uporablja za pokončavanje miši, nikoli se ne sme pozabiti na to, da je mogoče doseči izdaten uspeh samo s skupnim, smotrenim postopanjem kmečkega prebivalstva; zato se naj vsak gospodar, v svesti si svoje dolžnosti, pridruži skupnim akcijam, ki bi se morebitno odredile v svrhu pokončavanja poljskih miši. Izdatki za to se nam izplačajo v bogati meri. Razmere, ki so nastale vsled vojne, so privedle prebivalstvo do tega, da mora rabiti le ona živila, ki se dobivajo v deželi sami. Iz tega nastane za vse gospodarje dolžnost, da tudi od svoje strani storijo vse, kar je v njih moči, da zadostijo potrebam dežele in njenega prebivalstva. Tudi dobre sedanje cene bi morale vspodbujati posestnike, da z vsemi močmi skrbijo za to, da so dohodki zemljišč poljski pridelki, kolikor mogoče veliki, za to, da se dohodki zemljišč, poljski pridelki, kolikor mogoče povečajo, da pridno in z vso vnemo in skrbnostjo uničujejo naše poljske škodljivce.

Ingaldier,

Izvrševanje paše in pašnih pravic v gozdih na Kranjskem.

(Dalje.)

Ako bi bilo torej po izvršeni novi uredbi odtegniti paši del gozda, ki je odmenjen v pomladitev, oziroma pogozdovanje, imel bi obremenjeni lastnik gozda sicer postopati po gozdnem zakonu; moral bi torej zavarovanje potrebno ploskev, kot je bilo že povedano, zavarovati in o tem obvestiti upravičence potom županstva. Vendar povdarja načrt o regulaciji, pravzaprav o novi regulaciji navadno, da ima obremenjeni lastnik ploskve, ki jih bo zavaroval tekom prihodnjih dveh let, vnaprej prijaviti in jih na obrisu vrisati. Po preteku gotove dobe je skrbeti, da se sadike na pomlajenem prostoru zakoličijo in se na ta način omogoči odpreti paši dotični prostor.

c) V skupnih gozdih pasejo solastniki ali takomenovani soupravičenci skupno. Paša vsakega posameznika tvori torej del solastnine ali skupnega posestva. V tem slučaju se torej nikakor ne gre za kako servitutno pravico, razen tedaj, ko bi imel kdo, ki ne spada med solastnike, kako pašno pravico na posestvu solastnikov.

Na Kranjskem imamo mnogo občin, v katerih se nahajajo skupni gozdi in pašniki, vendar pašne solastninske pravice niso urejene. Vsled tega se prav pogosto soupravičenci med seboj prepirajo. Večjim posestnikom pristojajo navadno večji deleži do skupnega posestva, manjši pa n. pr. kajzarjem. Seveda so tudi izjeme, tako da imajo ponekod vsi udeleženci enake deležne pravice. Z nevoljo pa opazajo solastniki, da nekateri pasejo mnogo večje število živine, kakor bi jim v primeri z drugimi pristojalo; tudi sekajo nekateri v skupnem gozdu več, kot jim gre z ozirom na večje soupravičence itd.

Taki in podobni odnošaji so bili posestnikom-soupravičencem, ki so bili z neredom nezadovoljni, povod, zahtevati razdelitev skupnega posestva ali pa vsaj uredbo skupnih pravic po obstoječih agrarnih deželnih zakonih (zakon z dne 26. oktobra 1887, kranj. dež. zak. št. 2. iz leta 1888. in z dne 15. novembra 1910, dež. zak. št. 38.)

Kakor je bilo v odstavkih pod točko a) in b) obrazloženo, je tudi v skupnih gozdih treba prostore, kjer se gozd vsled poseke ali drugih povodov pomlaja, za dobe pomlajevanja izvzeti paši. Zabranitev paše temelji na podstavi § 4. gozd. zak. Nakazano je take prostore tudi tu zaznamovati z običajnimi znamenji, da jih morejo pastirji zapomniti. Odkazati ima te prostore gospodarski odsek solastnikov, ako niso bili paši oblastveno zabranjeni. Točno v zmislu odstavka b) pa bi se imeli ti prostori le tedaj izročiti po § 10. gozd. zakona, ako se nahajajo na skupnem posestvu tudi pašne služnostne pravice tujih posestnikov.

V preteklih dveh desetletjih so agrarne oblasti mnogo skupnega gozda na zahtevo solastnikov razdelile. Uredba skupnih pravic, ki je ni zamenjati s popisano uredbo služnostnih pravic, se je za skupna posestva doslej redkeje zahtevala, to pa največ iz tega vzroka, ker solastnikom tozadevne določbe niso bile dosti poznane. Opustitev zahteve po uredbi temelji morda tudi v domnevi solastnikov, da se vkljub uredbi ne bi mogli trajno sporazumeti.

Za zahtevo po uredbi skupnih užitninskih in upravnih pravic zadostuje — ravnotako kot za razdelitev posesti — da se vsaj tretjina solastnikov za njo odloči.

V kolikor se tiče razdelbe sosesi, so razlogi, ki govorijo zanjo, pa tudi taki, ki je ne priporočajo. Zahtevam po razdelbi se je večinoma ugodilo, ako niso nasprotovali javni in deželno-kulturni interesi.

O raznih dobrih, kakortudi slabih posledicah razdelbe celokupnih posesti, ki so v vsakem posameznem slučaju lahko različne, se — izvzemši pašnjo, o kateri razpravljam — nočem spuščati. Glede pašnje, pa bi bilo omeniti sledeče:

Po nadrobni razdelitvi se neha skupna pašnja, ako se ne poslužujemo novih določb kranj. dež. zak. z dne 15/11. 1910, dež. zak. št. 38. Po tem zakonu agrarna oblast izvrši lahko na ta način razdelbo skupnih gozdov, da ostane paša skupna na vsej poprejšni skupni ploskvi, ali pa le na gotovem delu. Predpogoj je, da niso stem občutno prizadete koristi deželne kulture ali posebni javni interesi; poleg tega ne sme biti zabranjena morebitna poznejša opustitev takih, na razdeljenem posestvu ostalih skupnih pašnih pravic.

V zadnjih letih so nekateri solastniki zahtevali te vrste razdelbe n. pr. v občini Gojzd pri Kranjski gori.

Te vrste razdelba ima prednost, da je mogoča še vedno skupna paša, vsled česar živinoreja ne trpi. Stroški pastirjev se znižajo, ker je le eden ali malo pastirjev potrebnih. Ker naj se obenem po agrarni oblasti uredi vse potrebno glede dobe pašnje, glede števila in vrste živine, katero sme posameznik goniti na pašo, nehajo tudi medsebojna nespornostna in zavist pašnih upravičencev.

Ako se pašni prostori primerno očistijo in izboljšajo, je preskrbljeno za obilnejšo in boljše pašo. Tako čiščenje in trebljenje pa je v gozdih mogoče izvršiti le do gotove meje, ker se ne sme preveč poridčiti gozdna last, na pašnikih (gmajnah) pa je, ako

nimajo prestrme lege, v kateri je gozdno rastje potrebno, vedno izvedljivo in naj bi se tudi pridno izvrševalo. Taka izboljšanja pašnih prostorov morejo posestniki razdeljenih deležev, na katerih je paša ostala skupna, na podlagi dogovora sami izvršiti; agrarna oblast pa je tudi že sama to oskrbela z nasveti in odredbami, včasih tudi s podporami. (Dalje sledi.)

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vaa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijske družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natise vprašalčovo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 50. Razni tukajšnji posestniki bi radi prodali les iz svojih gozdov, da stem deloma poplačajo dolge. Ali bo les obdržal svojo vrednost še dlje časa? Počim se prodaja sedaj stoječi les v gozdu? (A. K. v C.)

Odgovor: Vsak posestnik, ki se hoče sedaj rešiti svojih dolgov, ki mu obremenjujejo posestvo, naj to nemudoma stori, dokler so cene lesa dovolj visoke. Vendar pa mora na to paziti, da ne uniči stem morda svojih gozdov, ki imajo dandanes veliko vrednost in jo bodo imeli tudi precej časa po urejenih razmerah. Kolikor je mogoče sedaj presoditi, bo les tudi v poznejši dobi še precej drag, ker se ga bo potrebovalo v velikih množinah ne samo v naši državi, ampak tudi v inozemstvu. Po kakšni ceni se dandanes prodaja *stoječi les*, je pa težko določiti, kajti to zavisi popolnoma od lege, kjer se les nahaja, in ali ga je lahko ali težko spraviti do najbližje železniške postaje. Nekaka srednja cena takemu lesu bi bila približno 80 do 100 kron za prostorninski meter.

Vprašanje 51. Ker mi slana skoraj vsako leto uniči strniščno ajdo, zato sem poizkusil s pomladansko. Spomladi vsejana mi je sicer lansko leto ves čas dobro uspevala, vendar pa je bil pridelek zelo slab in zrno drobno, dasiravno sem pravilno gnojil in zemljo pred setvijo dobro obdeloval. Vprašam torej, zakaj pri nas pomladanska ajda ne uspeva? (T. J. v L.)

Odgovor: Slab pridelek pomladanske ajde je iskati v neprimernih podnebnih razmerah Vašega goratega kraja. Za dobro ajdino letino je treba predvsem ugodnega vremena, ker močni vetrovi zelo ovirajo oplojevanje ajdovega cveta, ki se vsled svoje sestave že itak težavno osemeni. Ajda potrebuje po setvi suhega in gorkega, potem do cvetja vlažnega, za zorenje pa zopet suhega in mirnega vremena. Ker so podnebne razmere Vašega goratega kraja bržkone precej neugodne, zato pač ni pričakovati, da bi pri Vas jara ajda dobro uspevala. T.

Vprašanje 52. Imam njivo, na kateri mi je krompir že dve leti prav dobro uspel, zato vprašam, ali bi bilo primerno saditi krompir tretjič na enilnisti njivi? (J. Č. v I.)

Odgovor: Dasiravno Vam je krompir že dve leti dobro obrodil in Vam bo morda še tretjič, vendar ni priporočati saditi ga tretjič ali celo še večkrat zapored, kajti zemlja se tekom teh let vsekakor preveč enostransko izčrpa, tako da bi bil pridelek v bodoče, vključno dobremu gnojenju manjši. Vrhutega se pa na taki zemlji prav radi razmnože

različni živalski kakortudi rastlinski krompirjevi škodljivci. Priporočamo Vam rajši sejati letos kako žito ali pa drugo primerno rastlino. T.

Vprašanje 53. Kako ohranim prekajeno prasičje meso pred plesnobo in pred črvivostjo? (M. B. v C.)

Odgovor: Vzrok, da se prekajeno meso včasih prav kmalu pokvari, je iskati tudi v nezadostnem soljenju in prekajenju mesa. V prekajevalni shrambi učinkuje razkuževalno na meso dim, in sicer pridejo tu v poštev razne kemične spojine, med katerimi je omeniti zlasti fenol, kresot in ocetno kislino. Le v slučaju, če je meso izpostavljeno dlje časa vplivu teh snovi, je mogoče, da te prode- roje tudi v sredino mesa, katerih učinek je pa seveda tudi odvisen od debelosti mesnih kosov. Toplota prekajevalnice, ki pa ne sme biti višja kot 25° C, vpliva, da se meso zadosti presuši in se iz njega izpari preobilna voda, ki bi drugače pospeševala razvoj raznih škodljivih gliv (plesnobe itd.). Črvi, ki se zarede v mesu, so ličinke muh in se razvijejo iz jajčec. Pred temi mrčesi obvarujemo meso, če je shranimo v shrambo, kamor nimajo muhe dostopa. Pred plesnobo obvarujemo meso, če je ovijemo s papirjem in shranimo v hladni, temni, zračni in suhi shrambi. Kljub temu se seveda na prekajenem mesu včasih vendarle razvije plesnoba. Najboljše sredstvom je v tem slučaju pač »jelo«, to je zmes gumijevih in vosku podobnih snovi tajne sestave, s katero se prevleče prekajeno meso, ki se je na ta način ohrani celo leto. Ker se ta snov izdeljuje v Nemčiji, je sedaj pač ni mogoče dobiti. T.

Vprašanje 54. Ali bi bil pepel premoga poraben za gnojilo? (E. F. v R.)

Odgovor: Pepel premoga ne obsega nikakih hranilnih snovi, ki bi bile rastlinskim koreninam dostopne. Uporabilo bi se ga kvečjemu na težki ilovnati zemlji, kjer bi povzročil zrahljanje zemlje in s tem pristop zraka h koreninam. Priporočati ga je pa za posipanje potov, kajti tak pepel pot osuši in utrdi.

Vprašanje 55. Kako globoko je sejati žitna semena? Pri nas vlada o tem različno mnenje. (V. A. v K.)

Odgovor: Na pridelek žita ima vpliv vsekakor tudi globina zemlje, v katero sejemo seme. Če se na težki zemlji seje seme pregloboko, potem kalič ne dobiva dovolj zraka, ki je nujno potreben njegovemu razvoju, in vrhutega le s težavo prodre debelo trdo plast zemlje, preden mu je mogoče se samostojno razvijati. Ker je potrebna za kalenje semena določena toplota (najprimernejša 20—25° C), se v globokejši plasti zemlje, kjer je toplota pač nižja, zavlačuje kalenje semena, kar vpliva seveda tudi na poznejši razvoj rastline same. Na lahki zemlji, ki ima zopet malo vode, je sejati seme seveda globokeje. Upoštevati je nadalje, da potrebujejo večja semena za kalenje razmeroma več vlage, katero dobe v globokejši vrsti preje kot v zgornji, ki se pač zelo hitro izsuši. V splošnem se priporoča sejati žitna semena na lahki zemlji v globino 2½—4 cm, na težki pa 4—6 cm. T.

Vprašanje 56. V kateri starosti je rezati žrebeta? (I. D. v N.)

Odgovor: Navadno se režejo leto stara žrebeta, vendar pa je upoštevati pri tem tudi druge važne činitelje. Če se namreč žival reže prepozno, dobi že preje obliko žrebca, to je močne in trdne kosti, nadalje močan vrat in mišice, in stem okornejšo postavo. Če se pa zopet reže prekmalu, potem ima žrebe še obliko kobilice, torej nezadostno močan vrat in drugo mišičevje. Ker se potrebuje za kmetijska dela močnih in zopet nepreokornih živali, zato je žrebeta pač rezati v času, ko so zadostno vsestransko razvita. T.

RAZNOTEROSTI.

Nadzorstvo svobodne trgovine. Ministrstvo za prehrano in obnovo zemlje je izdalo naslednjo naredbo o svobodni trgovini in o nadzorstvu črez njo: »Za trgovski promet z vsemi vrstami žita, koruze in moke, krompirja, sočivja, boba, graha in fižola, z vsemi vrstami žive in zaklane živine, z vsemi vrstami suhega mesa, masti, slanine in jedilnega olja, se uvajajo odslej odpreme izkaznice, ki morajo biti priložene voznim listom. — Odpreme izkaznice morajo vsebovati: ime prodajalca, blaga, kraj prodaje, naslov, kam se blago odpošilja, postajo, kam se blago odpremlja, vsebino in težo pošiljave v kilogramih, ter dva kontrolna kupona. — Odpreme izkaznice se izdajajo samo aprovizacijam, kmetijskim zadrugam, katerim je poverjena preskrba naroda, dalje legitimnim trgovcem, ki se bavijo s trgovino z onim blagom, za katere prosijo odpreme izkaznice. — Za trgovski promet med eno in drugo pokrajino morajo zastopniki aprovizacij, kmetijskih zadrug in legitimirani trgovci imeti od svojih oblastev (občine, okrajno glavarstvo, poverjenišstvo za prehrano, pismena poverila) legitimacije. — Na podlagi imenovanih poveril jim izda to ministrstvo dovolitev (dovolilo) za nabavo blaga, a na podlagi teh dovolitev izdajo pokrajinske vlade (poverjeniki za prehrano) onega oblika, odkoder se namerava blago odposlati, odpreme izkaznice. — Za trgovski promet med enim in drugim krajem ene in iste pokrajine izdajajo pokrajinske vlade (poverjeniki za prehrano) same odpreme izkaznice na podlagi navedenih poveril (legitimacij). — Za blago izpod 500 kg niso potrebne odpreme izkaznice. — Z vpeljavo odpremnih izkaznic izgube vse doslej izdane dovolitve in rešitve vso veljavo. Brez odpremnih izkaznic je prepovedano železniškim postajam blago v teži nad 500 kg sprejeti in odpremiti. — Z blagom, ki bo odposlano brez odpremnih izkaznic, se bo postopalo po članu 10. naredbe tega ministrstva z dne 7. marca štev. 2684. tako proti kupcu, kakortudi proti prodajalcu, ki so se pregrešili proti navedeni naredbi o nakupičevanju blaga, pretiravanju cen in tihotapstvu preko demarkacijske črte.«

Vojaški dopusti za poljedeljska dela. Poveljstva polkov, zavodov, oddelkov itd. dovoljujejo moštvu dopuste do 14 dni, in sicer v prvi vrsti samostojnim kmetom in rokodelcem, ki so potrebni za popravo kmetijskega orodja, potem sinovom kmetov-gospodarjev in slednjič kmečkim delavcem, za katere prosi gospodar. Moštvo iz zaledja ima pravico do dopusta le v tem slučaju, ako se izkaže s potrdilom županstva.

URADNE VESTI Slovenske kmetijske družbe.

Razglas

O prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani se prične dne 1. julija 1919.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja klavne živine in mesa.

Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter naj ji priloži:

- 1.) krstni list;
- 2.) domovinski list;
- 3.) zadnje šolsko spričevalo;
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru;

5.) npravstveno spričevalo;

Sinovi siromašnih staršev, ki hočejo prositi za podporo, naj predložijo tudi ubožni list.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo, naj se do

15. junija 1919

vpošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani.

Tečaj traja do konci decembra 1919.

Kdor napravi skušnjo, more po zakonitih predpisih dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče izvrševati podkovske obrti.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živež in potrebne šolske knjige. Stanovanje imajo učenci v šolskem poslopju.

Učenci naj se zglase dan pred pričetkom tečaja v podkovski šoli v Ljubljani, Poljanska cesta št. 59.

Ker je v slovenskih krajih še vedno premalo v podkovstvu in spoznavanju kopitnih bolezni izučenih kovačev, ter izurjenih oglednikov klavne živine in mesa, naj bi skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in oglednika klavne živine in mesa.

Skušnje na podkovski šoli v Ljubljani se bodo v šole dne 23. in 30. junija t. l., in sicer 28. junija skušnja iz podkovstva za kovače, ki n o ob skovali podkoškega tečaja, 31. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se pisмено javijo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani do 15. junija t. l.

Ravnateljstvo podkovske šole Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Šmarji pri Jelšah, ki bo v nedeljo, 1. junija ob devetih dopoldne v gostilni g. Habjana.

SPORED:

1. Poročilo tajnika in blagajnika; 2. volitev novega odbora; 3. slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemer je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavljuje svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

Naprodaj:

Bika-murodolca, pol leta starega, proda ali zamenja za dve leti starega simodolca Frančišek Kupnik, Kostrivnica, p. Podplat (Štajersko).

Bika-pingaveca, tri leta starega, proda Frančišek Triplet, Deslovce, p. Žirovnica.

Bika-pingaveca, 16 mesecev starega, proda Janez Kepec, Selca nad Škofjo Loko.

Štiri plemenske prasičke, 7 tednov stare, proda Matija Jenko, Todraž štev. 1, p. Gorenjvas nad Škofjo Loko.

Kobilo pingavske pasme, dve leti staro, 15 pedi visoko, proda Frančišek Poljanec, Lesce 11, Gorenjsko.

60 plemenskih ovac, proda Frančišek Goričar, Šoštanj, Štajersko.

Devet koz ima naprodaj Jakob Urh, Kupljenik štev. 9, p. Ribno pri Bledu.

Kupiti se želi:

Bik-simodolec, dve leti star, se kupi ali zamenja za murodolca Frančišek Kupnik, Kostrivnica, p. Podplat, Štajersko.

L. III.

KONJEREJEC.

Štev. 2.

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani.

Uredniška priloga 9. štev. „Kmetovalca“ 1. 1919.

Napenjanje v želodcu pri konjih.

Pri konju se včasih želodec čezmerno napne, če se konj nažre velikih množin krmil, ki se šele naknadno v želodcu vsled došle vode in želodčnih sokov ali vsled razkrajanja nabuhnejo, ali če vsled kake ovire ni prebavljanje v želodcu redno.

Konj, ki ima prenapet želodec, kaže precej enake znake bolezni, kakor pri kóliki, (katera je popisana v zadnji štev. „Konjerejca“), vendar ta bolezen ni tako opasna, bolečine so neznatnejše in navadno ni nikake posebne nevarnosti za življenje. Le pri hudem napadu, če napetost v 12 do 18 urah ne odneha, se lahko izcimi dolgotrajno vnetje želodca in črev, ki ga je posebej zdraviti. Vendar je pa opozoriti tudi na zelo opasne slučaje, pri katerih lahko konju želodec počí, če namreč zaužije preobilo množine novega sena, novega žita, zlasti rži, mlade, zelene in bohotno vzrasle detelje itd., torej krmil, ki se v želodcu naknadno močno napenjajo in nabuhnujejo. Torej pozor, ter naj se takih krmil sploh ne poklada, kajti bolje je z umnim krmiljenjem bolezni ne povzročiti, nego je zdraviti ali žival celo postavljati v smrtno nevarnost.

Z napetim želodcem bolnemu konju se nič ne poljubi, je klavrn, se mu večkrat zdeha in krma mu ne diši. Če pritisneš uho na trebuh, kjer se nahajajo čreva, ne čuješ običajnega kruljenja po črevah. Tako bolan konj rad polega, vendar se ne valja semtertja kakor pri kóliki. Če je pomoč precej na mestu, ali če si narava sama od sebe pomaga, preide bolezen v 12 do 18 urah, konju se vrne ta tek in prejšnja živahnost.

Če ni videti bolezni prenevarna, kar pa nevesčak ne zna presoditi, (zato je vsekdar najbolje kimalu poklicati večšega živinozdravnika). Najprej je bolnega konja na obeh straneh trebuha prav krepko s slamo otreti, da se vzbudi zopetno krepko delovanje črev. Kadar ima konj tudi že trebuh napet, ga je takoj z velikimi množinami mlačne vode ali mlačne milnice (žajfnice) kliširati. Kliširanje naj se izvrši z 1 1/2 do 2 cm debelo kavčukovo cevjo, ki se konju porine kakih 8 cm globoko v mastnik. Na en konec kavčukove cevi se natakne lij (trahter), kakor kaže podoba 14. Kavčukova cev z lijem v mastnik vdejana, se dvigne kvišku (glej pod. 15.) ter se voda ali milnica notri vlija, da tekočina prodira vsled svoje lastne teže daleč v čreva. Tako kavčukovo cev za kli-

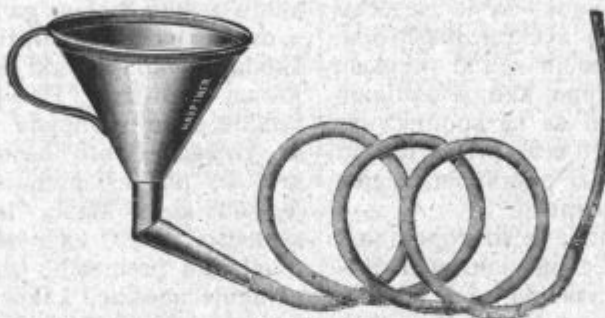
širanje bi moral imeti vsak živinorejec pri hiši, ker je porabna za več bolezni pri vseh domačih živalih.

Če napenjanje želodca v teku 6 ur ne odneha, dati je konju kako suho dristilo, kajti vodena dristila morejo bolezen poslabšati. Tako bolnih konj sploh ni napajati, dokler napenjanje v želodcu ne odneha. Suha dristila v obliki osvalkov ali cmokov zapiše živinozdravnik.

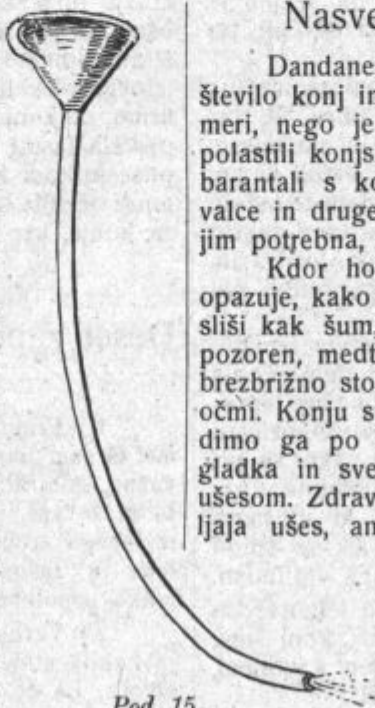
Po odnehanju napenjanja, je najbolje, da se konju prvi dan ne da ničesar drugega, kakor malo kake obloče. Drugi dan se more pokladati polovico običajne množine klaje, in sicer pomalem večkrat na dan.

Vpreganje konja v prvem času ni priporočljivo, dočim se svetuje konja v koraku nekoliko semintja prepeljavati. Živinozdravniška pomoč pri lahkem obolenju sicer ni potrebna, če se pa bolezen kóličkaj poslabša, je pa vsekako najbolje takoj poslati po živinozdravnika.

G. P.

Podoba 14.

Pod. 15.

Nasveti pri konjskih kupčijah.

Dandanes, ko imamo v Sloveniji še precejšnje število konj in se vrši promet s konji v mnogo večji meri, nego je bilo to pred vojno, razentega, so se polastili konjske kupčije tudi ljudje, ki sami niso prej barantali s konji, je potrebno, da se opozori kmetovalce in druge kupce konj na nekatera načela, ki so jim potrebna, če nočejo biti opeharjeni.

Kdor hoče kupiti konja, naj gre v hlev in naj opazuje, kako se žival obnaša. Zdrav konj takoj, ko sliši kak šum, striže z ušesi, obrne glavo in postane pozoren, medtem ko bolehn žival, izmučena ali otrpla brezbrizno stoji pred jasli s povešeno glavo, zaprtimi očmi. Konju se približamo in ga nagovorimo, pogladimo ga po hrbtu in vratu, preiščimo, če je dlaka gladka in svetla. Nato se polagoma bližamo z roko ušesom. Zdrav konj ne prenese niti najmanjšega dotakljaja ušes, ampak takoj otrese z glavo; nor konj

ostane pa miren, četudi mu dregamo s prstom v uho. Dalje stisnimo konja za goltanec, da ga prisilimo kašljati; če konj kašlja nakratko, suho, brez moči, nastane sum, da je morda nadušljiv; zdrav konj kašlja krepko in dolgo. Goltančeve žleze je treba preiskati,

če niso morda zatele in trde ter če ostane konj miren tudi pri pritisku nanje; to so znaki smrkavosti. Takega konja ni dalje preiskavati, kajti smrkavost je nevarna tudi ljudem. Če konj nima nabreklih žlez, torej je v tem oziru zdrav, pogledati je v jasli, ako se dobi tam kaj ostankov krme; zdrav konj namreč požre vso krmo.

Nikakor ne smemo opustiti pregledavanja vseh štirih konjskih nog po vrsti. To se zgodi na ta način, da z eno roko pritisnemo konja malo v stran, drsamo nato z drugo roko polagoma do biclja in jo privzdignemo. Kopito mora biti čisto, suho in neoškrbljeno, ne sme se cefrati in ne sme imeti nikakih razpok. Slabo kobito napravi posameznega konja popolnoma neporabnega. Brezvestni konjski prekupci zamažejo večkrat razpoke na konjskih kopitih s smolo ali voskom, da se te napake ne opazi. Takozvani kopitni obroči vzbujajo sum, da je žival imela že večkrat vneta kopita. Istočasno poskusimo s kakim trdim predmetom tolči po kopitu, da se prepričamo, ali se konj pusti radevolje podkovati. Če se namreč zoperstavlja temu delu, potem bi tudi to moglo zmanjšati njegovo vrednost.

Nato zahtevajmo, da se konj pelje iz hleva. Na pragu mu natanko preiščimo oči. Zdrave oči morajo biti čiste, jasne, brez madežev. Krvavo obrobljene ali krmežljave oči nam svedočijo o ošibelosti in kataru v očeh; oguljena mesta pod očmi pa o tem, da je žival prestala vnetje oči in mogoče tudi, da je mesečno slepa. Madeži na očeh povzročajo večkrat plašljivost, ker konj le slabo razločuje okolico in se rad preplaši. Ko se konja vodi iz hleva, opazujmo, ako ne vzdiguje noge previsoko ali nasprotno, ako se ne spodtika ob pragu in ob drugih predmetih, kajti celo pri navidezno popolnoma čistih očeh je lahko žival popolnoma slepa, ako so očesni živci popolnoma otrpneli.

Na prostem preglejmo nozdrvi, če so popolnoma čiste in če je dihanje pravilno. Če opazimo nad nozdrvi brezdakasto črto, je to znak, da se je moralo konja večkrat tesno obrzdati, ker je bil hud. Po zobeh spoznamo starost konj. Boječi konji, ki si izlahka ne puste ogledati svojih zob, so sumljivi, da se jim je užgalo krivo zobno sredino v svrhu, da se jih bo smatralo za mlajše.

Potem si oglejmo konja od vseh strani na mestu; poskusimo kako gre v koraku, kako v diru, če pri tem pokaže kakih pogrškov v nogah in na telesu. Ako opazimo, da konj šepa, preiščimo vzrok temu, kajti večkrat se pripeti, da brezvestni prodajalci nalašč zakovajo konja, da šepa, ker hočejo s tem zakriti hromost v plečih, ki se ne da tako lahko ozdraviti. Sploh nikar ne kupujmo hromega konja, četudi mu je morda cena nizka.

Ako je preiskovanje konja na prostem izpadlo zadovoljivo, potem si ga oglejmo tudi pri delu. Konja za ježo preskusimo z jahanjem, konja za vožnjo vpreženega, plemenskega žrebca pri plemenitvi. Opazovati moramo konja pri vpreganju in sedlanju, ako se pri tem ne plaši ali zoperstavlja, ako dobro potegne, enakomerno vleče in se dobro nosi. Konj, ki ne mara voza potegniti ali pri tem brca, se plaši ali se sploh nepravilno obnaša, nima nikdar svoje polne vrednosti.

Vsak konjski kupec, ki se ravna po teh načelih in dobro pazi na vse napake, ki jih lahko konj ima, bo napravil dobro kupčijo in bo zadovoljen s konjem, ki ga je pred nakupom natanko pregledal.

Krma za konje.

Pri nas smatramo kot najprimernejšo krmo za konje pač le oves in seno. V drugih krajih nadomeštuje oves ječmen. Tekom vojne smo pa videli, da se da konje krmiti tudi z drugimi krmili, ki imajo, če ne

popolnoma enako vrednost, kakor oves ali seno, vsaj prilično tako in nam služijo v časih pomanjkanja kot nadomestilo. V tej dobi smo spoznali veliko krmilno vrednost korenin in poganjkov *pirnice*, zelo neprijetnega plevela naših njiv, ki nam glede svoje redilnosti mladane nadomesti oves. Še druga vrsta plevela je tu, ki ima istotako precejšnjo krmilno moč za konje in so jo drugod upoštevali kot tako tudi v mirnih časih. Ta plevel je *osat*, ki nam posebno spomladi nagaja na polju. Osat je posebno za konje zelo tečna in zdravilna rastlina, ki zelo ugodno vpliva na prebavo in preprečuje marsikatero bolezen. To ugodno lastnost tega plevela so na Angleškem, Francoskem in v Nemčiji že davno uvideli, ter ga pokladajo konjem posebno spomladi, da stem vsaj deloma preminjajo konjsko krmo. Seveda je treba opozoriti, da pokladajo osat zraven sena in ovsa, kajti sam osat nikdar ne more ovsu popolnoma nadomestiti.

Kako pa se poklada osat? Na njivah imamo polno tega plevela. Moramo ga torej izrjavati, da nam ne zaduši naših kulturnih rastlin. Korenine osata očistimo zemlje, potem ga ssekamo in zmešamo skupaj z ovsem ter ga predložimo konjem. Bodice nikakor ne škodujejo konjem, ki se hitro privadijo tej krmi in jo kaj radi žro. Posebno korenine osata so zelo redilne, ker vsebujejo zadostno množino sladkorja, ki konjem dobro hasne, povzroča nekako čiščenje krvi in pospeši prebavo. Posledica takega krmljenja je, da konji kmalu izgledajo bolj čvrsto in dobe svetlejšo dlako, kajti to vpliva posebno ugodno na pomladno premembo dlake. Tudi na bolehnne konje učinkuje ugodno, kakor so to dokazali razni poskusi.

V navedenih državah krmijo spomladi z osatom ne samo kmetske konje, ampak tudi one za ježo in kočijo in težke živali po mestih. Stroški za nabiranje osata se pri tem prav imenitno izplačajo, kajti na eni strani imamo korist od čiščenja njiv tega neprijetnega plevela, na drugi strani pa dobimo prav izdatno krmo za konje. Kdor torej ne more sam pokrmiti tega plevela lastni živini, ga lahko proda za majhen denar posestnikom konj. V tem oziru naj torej nihče ne zamudi očistiti svojih njiv osata in ga porabi kot krmo za konje, ker ima stem dvojen dobiček.

Deset zapovedi o vzgoji žrebet v prvem letu.

1.) Pregovor slove: „Kobila ti da žrebe, konja pa moraš sam narediti“. Ta pregovor hoče reči, da je zelo važno, odbirati za pleme dobre kobile in žrebce, da pa to ni še vse, ampak da je od tebe odvisno, da vzgojiš iz lepega žrebeta tudi lepega konja. Če imaš še tako lepo in za pleme sposobno žrebe, s slabo vzrejo je lahko popolnoma pokvariš.

2.) Vzreja žrebetova se ne prične z dnevom, kadar je kobila stori, ampak že ob času, ko je še v maternem životu. Le če dobro in pravilno ravnaš s kobilo, ti stori lepo žrebe. Po nekaterih naših krajih, zlasti na Gorenjskem, delajo pozimi tako silno z brejimi kobilami, da skote potem medla žrebeta, ki največkrat kmalu poginejo, če kobila ni morda že poprej izvrgla. Par sto kron, ki so jih prislужili z delom, potem petkrat izgube, ker niso odredili žrebeta.

3.) Posebno skrb imej ob porodu. Kadar se kobili bliža čas, imej vedno blizu izkušenega človeka, ki po-

maga, če je treba. Kobili nastelji dobro in mehko. Potrebno ni, siliti kobilo k porodu, zlasti ne daj prezgodaj predreti mehurja, ki dela pot mladiču. Če je pa mehur prezgodaj počil in se kobila težko ožrebi, moči ji dotične dele z gorkim mlekom. Najbolje je, da mehur sam počil.

4.) Mladiča je počasi vun vleči in le takrat, kadar ima kobila popadke. Kadar je že glava zunaj, zlasti počasi vleči, da se popkova vez ne odtrga prekratko; to ima lahko zle posledice.

5.) Posebno pazi na popek. Če se popkova vez ni odtrgala sama, odreži jo mladiču 6 do 8 centimetrov od trebuha in jo podveži s prav čistim, širokim in mehkim trakom. Če popkovo vez podvežeš z umazanim trakom, lahko pritisne prisad, ki je zelo nevarna. Popek bodi vedno snažen, in če je le mogoče, ga omivaj s karbolno vodo. Mnogo bolezni dobivajo žrebata zaradi nesnage na popku, zlasti se vнемajo členi, pljuča, oči in možgani.

6.) Po porodu odrgni kobilo do suhega. Če posteljica ne gre od kobile v 24 do 36 urah, naj jo odstrani živinozdravnik.

7.) Mlezvo, t. j. prvo mleko po porodu, mora dobiti mladič, da si očisti čreva matrne smole.

8.) Če je vreme, morata starka in mladič iti vsak dan na plano; ko kobila prične delati, naj jo mladič povsod spremlja, koder je mogoče. Kadar mladič prične jesti, prični mu pokladati zdrobljenega ovsa.

9.) Prvo leto žrebe najbolj rase. Dobra krma je zatorej v tem času nad vse važna.

10.) Če se žrebe vsak dan ne pregiblje dosti, nikar ne misli, da si vzrediš dobrega konja. Žrebe, ki je vedno v hlevu, dobi mehke kosti in nizka kopita, ki le navzpred rasejo in bicelj vedno bolj k tlom tišče. Žrebe, ki živi vedno v hlevu, divja, kadar ga pripelješ na plano, semtertja in se pri tem poškoduje ter dobi bolezen na kitah in v členih. Kadar je žrebe potno, glej, da se ne prehladi.

Beseda o bodočnosti pincgavske ali noriške konjske pasme.

Vsled popolnoma predrugačenih razmer kmetijskega obratovanja, je postalo tudi pri konjevzrejevanju pasemsko vprašanje pereče, ki je bo kmalu rešiti. Pred vojno se je konjevzrejevanje največ pospeševalo le s stališča vojne uprave in v predvojnih ugodnih razmerah se je marsikaj počelo, kar sedaj iz pametnih gospodarskih razlogov ne bo več dopustno.

V roke mi je prišla knjiga štajerskega deželnega živinorejskega nadzornika F. Schneiterja, ki piše o bodočem pospeševanju živinoreje na Štajerskem. Knjiga je bila izdana meseca septembra 1918, torej pred razpadom Avstrije in je seveda tako pisana, kakor če bi po prestani vojni Avstrija še skupaj ostala. Navzlic temu je pa knjiga silno poučna, saj se vidi, da je pisana od pravega in izkušenega strokovnjaka, ki dobro pozna novodobno znanost življenjeslovskega živinovzrejevanja. V tej knjigi je še veliko več med vrstami brati, kar pisatelj marsikaj ni hotel iz enega ali drugega razloga bolj očitno in odločno povedati.

Na 9. strani svoje knjige piše Schneider o pincgavskem konju enako kakor jaz menim, in to kar on piše za bivšo Štajersko, velja po mojem mnenju za vse pokrajine z rejo težkega konja v Sloveniji.

Schneider takole piše:

„Konj se v vojni ni izkazal le kot zvesti tovariš, ampak je postal, žal, od kupčijskih razmer zavisen pridelek in predmed špekulacije, da ga bo bodoči drag kmetijski obrat komaj še tako upošteval, kakor pred vojno. Tehnika gonilnih motorjev je že danes resna tekmovalka s konjem v kmetijskem obratu. Če je dobiti tovorni avtomobil za 30 tisoč kron, in en par pincgavskih konj za enako premoženje, je potem že pač dosežena gorenja meja dobičkonosnosti konjereje kmetijskega obrata. Opasni položaj bodočega kmetijskega obratovanja ne bo dopuščal srednje velikim kmetijam vsako leto prenašati velikih izgub pri konjereji. Vojna je pokazala, da se more z negovanjem poedinih kmetijskih panog predaleč zaiti, kajti težak in izpitan kmečki konj, ki je vaju polnih jasli ovsa in debelih odej, prevečkrat razočara. Četudi ne more biti cilj štajerskega konjevzrejevanja kozaški ali huzulški konj, mora vendar to vzrejevanje priti v gospodarsko ravnotežje na podlagi danih razmer. Dosedanji skrajnosti kmetijskega obrata: na eni strani preveč žlahtno vzrejen in glede oskrbe razvajen orjaški konj, na drugi strani pa vzrejevalno in gospodarsko zanikerno govedarstvo označujeta gospodarsko - obratno nevzdržljivo pot navzdol, ki mora v bodočnosti zopet postati ravna. Konja se mora ceneje vzrejevati, mora biti srednje velik, širok, srednje težak, utrjen, sposoben za preprosto krmljenje in ne sme biti več izpitan, potem bo vir dohodkov kmetije in ne kakor sedaj pogostokrat skrbi povzročujoči malik lastnikove neupravičene zaljubljenosti (recimo tudi bahavosti, op. p.).“

Jaz za svojo osebo se po svojem strokovnem prepričanju s temi izvajanjmi odločno strinjam.

V pokrajinah, ki so za vzrejevanje težkih konj, držimo se trdne, prave in čiste pincgavske (noriške) pasme, kakršno so ustvarile naše kršne Alpe in ne brigajmo se za navidezno lepšega, a za nas neprikladnega Belgijca, ki je tvorba mehkih in rodovitnih tla ter omehkujevalnega vlažnega podnebja. Naš cilj bodi vzrejevanje lepega, trdnega in močnega Pincgavca, katerega težko in naporno delo ne podere in kojega reja se res izplača. Brez zadostne paše je vzrejevanje takega konja večinoma seveda neumestna še manj kot tako vzrejevanje dobre govedi žlahtnih pasem. *Konjevzrejevanja pa sploh ni v hlevu.*

Opustimo pri vzrejevanju težkih konj bedasto bahanje s pitanimi konjskimi prasiči, ki imajo mišice, kite in kosti liki napojeni gobi. Take mehkužne (limfatične) kobile prinašajo redne nesreče zaradi težkih porodov, taki mehkužni vzrejeni konji so vsled svojih ohlapnih prebavil vedno v nevarnosti pred opasno kóliko, na nogah trpe za rapami, mahovnicami, dobivajo hude kostne bolezni, bule in mehurje na kitah in členih, njih mehka kopita zahtevajo izredno skrb, zahtevajo pogosto in dobro podkovanje, kakršnega naši kovači še premalo znajo in navzlic vsemu so kopita prevečkrat pokvečena, gniloba ter rak na podplatih in streli sta na dnevnem redu.

Kaj me briga 25 ali 26 cm velik obseg piščali, če je pa piščalna kost bolj podobna hrustancu nego kosti in če največ prostora zavzema debela mozgovna tuljava! Ljubša mi je 22 do 23 centimetrska piščal z železnotrdo kostjo nego 26 centimetrska z mehko hruščančarsko. Seveda, zagrižen eksterialist in formalist se bo nad tako piščaljo grozno spodtikal, a pametnemu in nepristranskemu poznavalcu konj, ki naj mu konjevzrejevanje dobiček in prid donašata, morajo iti zdravje,

trpežnost in gospodarska korist konja nad igro s centimerskim merilom, ki je pri živinovzrejevanju že itak zakrivila toliko pregreh.

Gustav Pirc.

Ravnanje s plemenskimi kobilami.

Ker se je v zadnjem času mnogo kmetovalcev začelo pečati z vzrejevanjem konj in so si v to svrhu nabavili plemenske kobile, je potrebno, da se poučijo o pravilnem ravnanju s to plemensko živino. Vzrejevanje konj zahteva namreč mnogo večjega znanja in večje pazljivosti, nego na primer vzrejevanje govedi ali prasičev.

Najprej moramo paziti na to, da niso kobile preveč debele, opitane, kajti take le težko ostanejo breje. Pred pojatvijo jih je treba dobro vpreči in jih le pičlo krmiti. Kobile, ki se pojajo preveč živahno, se privede k žrebcu šele proti koncu pojatve. Kobile z žrebeti je najbolje prignati k žrebcu deveti dan po ožrebetenju.

Če kobil po skoku močno sili seme iz nožnice, se ji predloži nekaj krme, slani kos kruha ali komad sladkorja, da se ji odvrne pozornost. Dobro je tudi hrbet malo gladiti in upogniti, ali kobilu četrto do pol ure korakoma jahati.

Ko je kobil ostala breja, ne potrebuje v prvih mesecih posebnega negovanja, ampak rabi se jo lahko do zadnjega za delo. Vendar je proti koncu porabna le za lahko vožnjo, a paziti je na nekatere stvari, ki lahko povzročijo zvrženje. Kobile ne smemo pretesno prepasati čez trebuh; ko je vprežena, ji oje ne smejo tolči po trebuhu; pri diru je ne smemo nenadoma in hitro ustaviti; paziti moramo posebno, da ne pade, da ne zadene ob hlevska vrata ali kam drugam; po slabih, kamnitih tleh in po tlaku jo vodimo le v koraku, nikdar ne v diru, da se ne spodrsne. Ne smemo je krmiti s plesnivim senom, pokvarjenim ovsom ali sploh s slabimi škodljivimi krmili, ravnotako se je ne sme napajati s premrzlo vodo.

Pregibanje, pa naj si bo vožnja, jahanje ali prosta paša, je brejim kobilam vedno koristno, kajti potem lažje žrebetijo. Če je vožnja starejšim kobilam malo težavna, potem jo vsak dan vodimo nekoliko na prosto, da se sprehodi. V mrzlih dnevih jo tedaj odenemo z lahko odejo, da se ne prehladi. Debelim kobilam skrbimo nekaj dni pred porodom krmo, da lažje žrebetijo. Ne pozabimo tudi jim pokladati tedaj več suhe stelje. Pred ožrebetenjem pripravimo v hlevu dobro nastiljani koč, v katerem se naj kobil prosti giblje. Preden jo spravimo tja, ji odvzamemo podkve. Da kobil ne požre stelje, ji damo nagobčnik, ali ji pa steljemo že rabljeno nastilje drugih konj, ki ga nikdar ne žre.

(Dalje sledi.)

URADNE VESTI.

Seja kranjskega oddelka samostojnega konjerejskega odseka Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani dne 7. maja 1919.

Novo oživljenemu odseku, ki je prenehal delovati od smrti načelnika Frančiška Povšeta sem, je predsedoval predsednik Slov. kmetijske družbe g. prelat A. Kalan, ki je vse navzoče prav toplo pozdravil ter jih pozval v prid konjereje najintenzivneje pričeti delovati.

Najprej se je izvolil nov začasni odbor, ki bo vodil posle odseka do prihodnjega občnega zbora.

Izvoljeni so bili načelnikom generalni ravnatelj Gustav Pirc, njegovim namestnikom štabni živinozdravnik Mibael Knaflič, tajnikom veterinar Frančišek Črne in odbornikom Jakob Jan iz Gorji, Vinko Ogóvelec iz Škofljice, Ivan Selak iz Dobrave pri Škocijanu, Frančišek Zupančič iz Rakovnika in Ivan Žark iz Lesc. Vsakokratna stalna odbornika sta zastopnik poverjenišva za kmetijstvo (sedaj veterinarski referent A. Pavlin) in vodja državne žrebčarne na Selu (sedaj nadživinozdravnik Frančišek Rebernak).

Na podlagi uradnega poročila vodje državne žrebčarne Rebernaka je rešil odsek naslednje zadeve:

1. Za natančno razdelitev Kranjske v konjske vzrejevalne pokrajine se je volil ožji odsek, sestojč iz odbornikov Knafliča, Pavlina in Rebernaka.

2. Delitev podpor za vzrejevanje žrebet, ki obetajo postati dobre plemenske kobile ali dobri plemenski žrebci, se je načelno sklenilo, a s tem delom se naj šele prične, kadar bodo razmere urejene in bodo zadostna denarna sredstva na razpolaganje.

3. Ustanovitev žrebetišča za vzrejevanje težkih plemenskih konj je vsakako nameravati in je v to svrhu pričeti s pripravljalnimi deli.

4. Razgovor o preskrbi toplokrvnih dobrih žrebcev, se je odložil na ugodnejši čas.

5. Odsek je sklenil, da se letos na Kranjskem ne priredi rednih premovanj konj, ampak le pregledovanje konj v zvezi z obdarovanjem, in sicer v Lescu, v Kranju, v Mengšu, na Selu pri Ljubljani, v Št. Jerneju in v Trebnjem.

6. Za dober konjski plemenski material se vpeljejo v celi deželi matične knjige z rodovniki.

7. Načelno se je sklenilo, vse mrzlokrvne žrebce dati zaradi prihranka stroškov v zasebno rejo, dočim ostanejo žlahtnokrvni v državni oskrbi, vendar naj se skuša polagoma tudi za nekatere take žrebce dobiti zasebne oskrbnike.

8. Uradnim živinozdravnikom je poveriti službeno nalogo, vse žrebce v zasebni reji in vse zasebne licencovane žrebce ogledati vsaj vsaka dva meseca ter se je s tozadevno prošnjo obrniti do poverjenišva za kmetijstvo.

9. Vse pritožbe o previsoki pristojbini za plemenjenje so se kot neutemeljene zavrile, ker je pristojbina z ozirom na visoko ceno žrebet in konj sploh ter z ozirom na ogromne stroške za vzdrževanje žrebcev itak še prenizka.

10. Odsek je uredil vprašanje glede dobe, kdaj preide žrebec v zasebni oskrbi v last oskrbnika.

Končno je odsek določil ožji odsek, ki ima pregledati nesposobne žrebce, da se čimprej prodajo in je sklenil staviti svoje nasvete poverjeništvu za kmetijstvo zastran bivših državnih žrebetišč na Pragerskem in v Račjem.

* * *

Dražba plemenskih kobil in vprežnih volov na Selu pri Ljubljani. Dne 20. maja t. l. ob desetih dopoldne bo v žrebčarni na Selu pri Ljubljani javna dražba 22 prvovrstnih toplokrvnih plemenskih kobil in več parov težjih vprežnih volov. Dražbe kobil se smejo udeležiti le konjereji iz okrajnih glavarstev Krško in Novo mesto, volov pa vsak kmetovalec. Za to dražbo ostanejo v veljavi pogoji, ki so bili objavljeni za dražbo dne 15. aprila 1919. Kdor bi kupljeno kobilu kesneje prodal brez dovoljenja oddelka za kmetijstvo, zapade globi 6000 K. Pogoji ne veljajo za vprežne vole.

Oddelek za kmetijstvo deželne vlade:

Načelnik: Prelat Kalan s. r.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 200 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K in na 1/12 strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatise iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1919. Letnik XXXVI.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Zivinjorejci!

Sauerman Kerberjevo vegetabilno - fosforovokisló krepilno krmilo, katero je splošno znano kot najboljšé krmilo za živino, konje in prasice, pride v 10 dneh. Cene: 5 kg K 15,—, 10 kg K 30,—. Prednaročila sprejema samo do 20 kg. Milan Kravanja, Begunje pri Cerknici. 150

Suhe gobe

(jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Gersak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno

ima vedno naprodaj I. Tauffer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE ORODJE !!

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča Odon Koutny, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Štedilnike

za vzidati, strešno lepenko, samokolnice, škarje za trto, sesalke, železne in gumijevé cevi, mrežo navadno in pocinkano, za ograjo, žico, žeblice, sekré, kopsče, zidarsko, kovaško orodje in drugo železnino nudi A. Sušnik Ljubljana, Zaloška cesta 21. 82,

Kupim brejo kravo

ali s teletom, srednje velike, ki je vajena vožnje in dobra molznica. Istotako kupim par mladih pujskov jorkširske pasme za plemé. Ponudbe z navedbo cene na Anton Slodnjak trtničar in posestnik, p. Jurčinci pri Ptuj. Staj. 105

Absolvent

sadjarke in vinarske šole z dveletno prakso, išče primerne službe. Ponudbe pod „Absolvent“, Strnišče pri Ptuj. 127

Mlado kravo,

osem mesecev brejo imam na prodaj. Tudi prodam 200 mernikov ajdovih plev. Peter Jenko, Lipnica p. Skofja-loka. 168

Kmetovalci, sadjarji vinorejci!

Naročite že sedaj košarice za razpošiljanje sadja, kakor tudi jerbasa za gospodarstvo in druge pletenine, ki jih izdeluje in razpošilja „Pletarska šola taboriščne uprave v Strnišču pri Ptuj.“ 116

Zenitev.

Posestnik, 37 let star sam in neodvisen, v lepem kraju blizu mesta, želi v zakon kmečko dekle ali vdovo brez otrok primerne starosti in s premoženjem. Pisma je poslati pod posestnik št. 120. poštno ležeče, Celje. 128

Fižol „Soja“

za seme ponuja po K 15,— kg oskrbnitvo Rothwein pri Mariboru. 129

Sladkorni grah,

polvisoki grah maja meseca, visoki, rujavi, sladkorni grah, vse te tri vrste po 5 K 1 kg; potem visoki, beli, ogrski sladkorni grah (novost) kg po 6 K; dalje krompir „Industrie Modrows rumen“ naji olj trpežen proti glivobi, obrodi 14 krat, 5 kg z 1 redčico 6K pošilja s povzetjem Ivan Polenek v Črnomlju. 130

Večja množina račjih jajc

za valenje prodaja 1:1 Terezija Lovše, Tržaška cesta 47. 131

Prodam lepo težko kravo

en popolnoma nov srednji voz za konja. Cena po dogovoru. Janko Florjandič, Lloyd, Bled. 136

Zrebrico,

staro 11 mesecev, ima naprodaj Jernej Strle, Črnavas 15 pri Ljubljani. Cena po dogovoru. 137

Prodam leto starega žrebca

lisčje barve (od žrebca Karolus), 13 do 14 pesti visokega za ceno po dogovoru, Janez Debelak, Prelaskem, pošta Podčetrtek. 138

Vojaškega konja,

dobrega za vsako kmečko delo, prevzamem takoj proti primerni odškodnini stroškov za krmo. Fr. Bezaj, Preska 62, p. Medvode. 139

Par konj

po 15 pesti visokih, 6 let starih, porabni za tek in težko vožnjo se prodajo z kočijo in opremo ali pa tudi vsako zase. Veš pove Anton Lovrenčič, Sodražica. 140

Krmilna pesa! Zajamčeno pristna,

Ekendorfska, vajasta, rumena in rdeča Mamutova, dolga, rumena in rdeča po Kron 32.— en kilogram, 1 kg ima 4 litre. Deteljo, Lucerno ali nemško priporoča, Viktor Kor-sika trgovina s semeni Ljubljana, Kongresni trg 3. 141

Kobilo,

dveletno, vročekrvno, srednje težko in zelo krotko, prodaja Albin Koman, Vižmarje 23, St. Vid nad Ljubljano. 142

Dva merjasca,

eden 8 tednov, drugi 4 mesece star, prodaja Turjaška graščina, Turjak pri Ljubljani. 151

Prasiči,

po 18 tednov stari, so naprodaj pri posestniku, Cesta v Mestni log 31. 152

6 malih prascev

po 6 tednov starih in eno sivo telico, 8 mesecev staro, prodaja Anton Opara, Medvedjeselo št. 5, Trebnje, Dolenjsko. 153

Pet mladih pujskov

po 7 tednov starih je naprodaj. Cena po dogovoru. Franc Šarc, Ljubljana, Cesta na Loko 30. 154

Dve lepi kozi

z kozliči ima naprodaj Janez Anderle, posestnik na Breznici p. Žirovnica, Gorenjsko. 155

Kobilo,

Pincgavske pasme, 9 let staro, priva-jena vsaki vožnji, ima naprodaj za ceno pogovoru Alojzij Anderle, Smokuč št. 22, p. Žirovnica Gorenjsko. 156

Čistokrvnega bovskega mrhača

kupi Arh, Bodešče, p. Bled, Gorenjsko. 157

Par konj,

zelo lepih, težkih, 16 pesti visokih, svetlorujave barve je naprodaj pri Ivan Greiser Primakovo pri Kranju. 158

Proda se tri leta star bik

pincgavske pasme, dober plemenjak, ter kobila z žrebcom pincgavske pasme. Cena po dogovoru. Franc Truplet, posestnik, Deslovcé, p. Žirovnica. 159

Lepega junčka

dobre pasme, ki je sposoben za plemé, zamenja za telico Anton Palovšnik, pos. v Lescah, Gorenjsko. 160

Smerekovo lubje

v celih vagonih, lepo sušeno blago, kupujemo do septembra. Ponudbe naj se naslovijo na upravištvó „Kmetovalca“. Navesti je natančne množine in ceno

Kmetovalci!

Razširjajte „Kmetovalca“! Čitajte ga pridno in ga dajajte tudi nečlanom čitati, da jih pridobite za družbo. 25.000 nas je že v Kmetijski družbi, pa bi nas bilo lahko še enkrat toliko. Čim več nas bo, več bomo dosegli.

Viktor Korsika

trgovina s semeni

Ljubljana, Kongresni trg.

Priporočam svoja preizkušena in priznana pristna ter dobro kaljiva zelenjadna, poljska in cvetlična semena.

Cenik za l. 1919 je izšel in je vsakomur brezplačno na razpolago.

Prosim, ozirajte se natančno na moj naslov! (21)

Kmetovalci! Denarni zavod!
Gozdarske in gospodarske zadruga!
Berite! Lesotrlci! Berite!
A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.
V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti predplačilu za ude c. kr. kmet. družbe K K 1-50.

VABILO

na

XIX redni

občni zbor

Zadružne tiskarne v Ljubljani
registrov. zadruga z omejeno zavezo

ki se vrši

v soboto, dne 14. junija 1919

ob 4. uri popoldne

v pisarni Zadružne tiskarne
na Dunajski cesti št. 7.

(53)

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta in nadzorstva.
2. Potrjenje letnih računov in bilance za l. 1918.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Slučajnosti.

Upravni svet.

Najboljše
neprekosljive
brusne
kamne
kakor tudi izvrstne
bruse

(35)

priporoča tovarna
brusnih izdelkov
H. Hermetter,
Rogatec, sl. Štaj.

Kmetovalci!

Skrbite za kar največje razširjenje „Kmetovalca“!
Stremite za tem, da se ga lahko čita v vseh gostilnah in javnih prostorih. 25.000 nas je že v Kmet. družbi, pa bi nas bilo lahko še enkrat več. Čim več nas bo, več bomo dosegli!

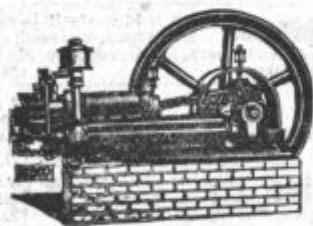
(11)

Cementna
strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinško kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☞

Poštne hranilnice račun št. 528.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

☞ v LJUBLJANI ☞

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obreštuje hranilne vloge po **2%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1.100.000 kron.

DRUŽBENE VESTI.

Dopošiljkatve denarnih zneskov. Slovenska kmetijska družba dobiva od raznih strank denarne zneske po poštni nakaznici in položnici, ne da bi bilo na teh navedeno v kake svrhe se upošilja ta denar. Naprošajo se torej vse stranke, naj na nakaznicah ali položnicah **natančno navedejo namen vposlane svote**, na pr. za udnino, število udov, naročba semen, vrsta, ali drugih potrebščin. Zneski, ki so namenjeni ribarskemu odseku Slovenske kmetijske družbe, naj se naslovljajo na družbo z dodatkom „**za ribarski odsek**“. Taka natančna označba je za računski oddelek kmetijske družbe neobhodno potrebna, če hočemo omejiti razne reklamacije in terjatve.

Vinogradnikom in sadjerejem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 196 „ manjših nahrbtnih „ za škropljenje trt (nekompletnih) za belenje itd.; 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, belenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odvzame iz družbenega skladišča.

*** Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

* Apneni dušik $\frac{18}{21}$ % po K 110'— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 18 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Brusni kamni, navadni po K 1'—, boljše vrste po K 2'— komad.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

•Ergofor•, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živnozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primankuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsa. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih	po 2—4 ne polne žlice
pri govedih	„ 2—6 „ „ „
pri kozah ovcah in prasičih „	1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni oku ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd stane kg 7 K.

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Inkarnatna detelja. Ta krmska rastlina je zelo primerna rastlina za kraje z milejšim podnebjem, kjer rase trta. Seje se jo samo, rase hitro in daje v najkrajšem času obilo tečne krme za govedo. Seje se jo 14 do 20 kg na hektar ali 7 do 10 kg na oral. Daje sicer le eno košnjo, ta pa je izdatna. Priporoča se torej vsem živinorejcem, ki si hočejo pridelati zadostne krme, da si jo letos posejejo. Slovenska kmetijska družba oddaja seme inkarnatne detelje po 6 K za kg. Kdor si jo hoče naročiti, naj to nemudoma stori, dokler je še kaj semena na razpolago.

Klajno apno po K 160'— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Kostni superfosfat po 74 K sto kg z vrečami vred.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 105 K za 100 kg z vrečami vred. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkaja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče za pomladno gnojenje. Trosi se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati.

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namestnik žveplove moke, ki je letos skoro ne bo pravočasno dobiti, bo družba bržda v kratkem iz Češkega prejela ter po K 2'40 za kg oddala. Glede uporabe salojidina opozorimo na tozadevni spis v sedmi številki lanskega »Kmetovalca«.

Sladkorna pesa po K 8'— kg.

Seme detelje lucerne ima družba zopet na razpolaganje in ga oddaja svojim udom po 20 kron kilogram. Vreča se posebej računa. Seme je jako lepo jamčeno brezpredenično, jamčeno zadnje letine. Priporočamo udom nakup tega blaga. Podružnice, ki jim družba na prvotno naročilo ni mogla lucerne poslati, naj naročitve ponovijo.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poština se posebej zaračuna.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 2'4'— kg.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Trtne škropilnice »Viktoria« po K 160'— komad je prejela družba v pravkar z Dunaja.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 3'60.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Lepo telico, 10 mesecev staro, prodaja F. Borščič, Sp. Šiška 216. 161

Bika, 22 mesecev starega, sposobnega za plemensko, prodaja, še raje pa zamenja za dveletno ali tudi starejšo plemensko kobilo Jožef Zore, pos. na Logu št. 8, p. Mokronog, Dojenjsko. 162

Brez stroškov! Kdor ima kaj VIII. avstr. vojne posojila in bi se ga rad iznebil, naj pisмено naznani množino in naj vpraša za pogoje pri Poslovnicah v Ljubljani, Rimska cesta 9, levo pritličje, vrata 5. 163

Lanene tropine (preše) zmlete, izvrstne za pospeševanje mletnosti in za prasiče, ima v zalogi kilogram po K 2-60 L. Fürzger, Radovljica. Pošlje se vsaka množina tudi po železnici, ako se vreče naprej pošljejo. 164

Gozdne sadike smereke, tri- in štiriletne, po 15 kron tisoč, ima oddati Oskrbništvo Ravdina pri Marib. ru. 164

Krompir! samo po 40 vinarjev kilogram za jed, seme ali živalsko krmo, oddaja v poljubnih množinah vsakemu, ki se zanj zgleda v pisarni **Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani** na Turjaskem trgu št. 3. Vreče je seboj prinesiti. Glede kakovosti ne prevzame družba prav nobene odgovornosti. Krompir bo došel iz Bačke, se je na poti zakešnil ter bo vsled tega morda deloma neporaben. 165

Kuhinjsko kredenco (omaro) že rabljeno, prodaja za ceno po dogovoru Jos. Černe, Ljubljana, Resljeva cesta (hiša Reiserer II. nadstr.). 166

Kmečki voz (koleselj), dobro ohranjen se prodaja. Polizev se tozadevno pri Ivanu Petnar na Bledu. 167

! Ženitev !

Gospodar, samski, 35 let star, zdrave narave, lepega vedenja, znanje vseh panog kmetijstva, z nekaj tisoč bron, se želi seznaniti z boljšo mladenko ali vdovo okoli 25 let staro, ki ima posestvo nad 8 orlov rodovitne zemlje, če je mogoče na ravni in blizu mesta. Pisma naj se pošljejo pod „posestvo št. 130“ Rogaška Statina, pošto ležeče. 170

Živinorejska zveza za kamniški politični okraj na Homeu pošta Radomlje.

tem potom vabi živinorejce, da
priglasijo svojo živino

za v pašo na Križke planino.

Na planino se živina žene dne 24. rožnika in ostane tam tri mesece.

Plačati je od goveda do dve leti starosti po 25 K. Od goveda nad dve leti starosti pa po 35 K.

Od ovac brez ozira na starost po 10 K od glave.

Od konj pod dve leti starosti po 50 K, nad dve leti pa po 70 K. Od kobile z žrebetom pa po 90 K od obeh skupaj.

Živina se lahko zavaruje proti streli.

Za ponesrečeno ali izgubljeno žival pa zveza ne povrne nobene odškodnine.

Polovico pašnine je takoj plačati ko se žival priglasila.

Za sol ovcam naj posestniki sami poskrbijo. (52 a)

Za v Koren-planino išče Zveza

dobrega marljivega pastirja,

plača po dogovoru. Oglasiti se je v pisarni v Šmarci.

Franc Borc,
tajnik.

Živinorejska zveza za kamniški politični okraj

tem potom obvešča vse živinorejce iz okraja ki so se priporočili za preskrbo krmil, da ima sedaj v zalogi večjo množino zdrobljene koruze, koruzne moke in koruznega zdroba za krmo, večjo množino ovsa, oljkovih tropin, pšeničnih in ajdovih otrobov, kostno klajno moko, klajno apno, mesno krmo. Glavberjevo sol in semenski krompir, vse po izredno nizkih cenah.

Ako še potrebujete tega blaga, oglasite se v pisarni v Šmarci, tam boste dobili.

V zalogi imamo še tudi par sto jeklenih gnojnih vil po 8 K nekaj srpov po 4 K in brusne kamne po 1 K.

Zveza odda tudi 7 mesecev starega merjaščka, Maierjeve pasme po 26 K kilo in lepega bika Pincgavske pasme se tu dobi.

Živinorejska zveza ima glavno zastopstvo za nakup Alfa brzoparilnikov. Ako istega želite kupiti, pridite v pisarno, da naročilo podpišete in istega odpošljemo tovarni v izvršitev.

Tudi za nakup drugih poljedelskih strojev se le na zvezo obračajte, Vam bi ista še najnižje posredovala nakup.

(52 b) **Franc Borc,**
tajnik.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozda napravi dobro in stanovitno vino.
9. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Kako se pripravi dober vinski kis.
13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
18. Krmljenje z oljnim tropinami.
21. Bradavice pri domačih živalih.
23. Kisli črvicek.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Naprava petiota ali domače pi-jace.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
29. Vnetje vimena ali volišč na vimenu.
32. Zavrečka.
34. Trtna plesnoba.
35. Kako se napravi stanovitni sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
48. Kožni izpuščaji pri prasičih.
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kteri način zelenega cepljenja trti je najbolj priporočljiv.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranijo.
59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
61. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
64. Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo.
65. Kako pripravljamo domači kvas (kravjace, drože)?
67. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

J. Komatič,
dolgoletni zastopnik znane
trdke K. in R. Ježek,
Biansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih
strojev in motorjev se pri-
poroča. — Dobra in so-
lidna postrežba.
Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam
dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti z dvojnimi
pocinkanimi „parnim
kotlom, in porabno
obenem za kuhanje
žganja. (40)
Decimaine tehtnice
cimentirane vseh veli-
kosti, z uteži vred.
Sprajemam naročila
na slamo-rezne nože.
Cene po dogovoru.

Opeko. živo apno, cement

v celih vagonih od-
daja po primernih
cenah

transportna in premogovna
trdka (47)

F. & A. UHER

Ljubljana,
Šelenburgova ul. 4.

(6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA KRANJSKA

je izdala in prodaja naslednje
knjige:

Zvezek Cena K

2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu —30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini —20
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa . . . 1-50
8. Boh. Skalický: Slijanje ali káljenje ameriških ključev —30
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem . . . —70
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreh na Kranjskem —30
12. Pridelovanje in razpečanje namiznega grozda ter zgoja trti na špalirju. (B. Skalický) . . . —50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešanec. (Weinzierl-Turk) 1-—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa . . . 1-50
15. Steuert-Jamnik: Soseba Razumnika konjereja . 1-—
- Dr. O. Pirkmaier: Vprašanje naše prehrane . . . 2-—
- 48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.